

Ministerstvo kultury

Maltézské náměstí 1
118 11 Praha 1

27.6.
NPU - Generální ředitelství

Došlo: 23.7.2013 10:07

Č. j.: NPU-310/54686/2013

Listů: 1 Příloh: 3

Hlavní město Praha
Mariánské nám. 2/2
110 00 Praha 1

Galerie hlavního města Prahy (správce)
Staroměstské náměstí 605/13
11000 Praha 1

Váš dopis značky

Naše značka

MK 25223/2013 OPP
MK-S 2537/2013 OPP

Vyřizuje/linka

Dvořáková Jana Ing. / 431

V Praze dne

22. 5. 2013

Věc: řízení o prohlášení plastiky Vzlet, umístěné na pozemku parc. č. 2893/1, k. ú. Ruzyně, obec Praha, za kulturní památku – rozhodnutí

V příloze Vám zasíláme rozhodnutí Ministerstva kultury sp. zn. MK-S 2537/2013 OPP č. j. MK 25223/2013 OPP ze dne 22. 5. 2013 ve výše uvedené věci.

Mgr. Petra Ulbrichová
vedoucí oddělení ochrany kulturních památek
odboru památkové péče Ministerstva kultury

Příloha: rozhodnutí Ministerstva kultury sp. zn. MK-S 2537/2013 OPP, č. j. MK 25223/2013 OPP ze dne 22. 5. 2013

Ministerstvo kultury
odbor památkové péče
Maltézské náměstí 1
118 01 Praha 1 - Malá Strana
IČO: 00023671

Stejnopis rozhodnutí:

Národní památkový ústav, ústřední pracoviště
Národní památkový ústav, územní odbor. prac. v hl. m. Praze
Magistrát hl. m. Prahy, odbor památkové péče
vlastní

Ministerstvo kultury

Maltézské náměstí 1
118 11 Praha 1

telefon: 257 085 111

fax: 224 318 155

e-mail: epodatelna@mkcr.cz

Rozhodnutí nabylo právní moci: 24. 6. 2013

za správnost: J. Dvořák

V Praze dne 22. 5. 2013

Č. j. MK 25223/2013 OPP

Sp. zn. MK-S 2537/2013 OPP

ROZHODNUTÍ

Ministerstvo kultury jako příslušný orgán státní správy na úseku státní památkové péče podle ustanovení § 2 odst. 1 písm. a) a b) zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, oba ve znění pozdějších předpisů,

prohlašuje

plastiku Vzlet (kov, laminát, beton; výška 8,5 m, šířka cca 5 m) umístěnou na pozemku parc. č. 2893/1, k. ú. Ruzyně, obec Praha, při nájezdu z ulice Evropské na Aviatickou, za kulturní památku.

V tomto řízení dle § 27 odst. 1 písm. a) zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, v platném znění, je účastníkem řízení: Hlavní město Praha se sídlem Mariánské nám. 2/2, 110 00 Praha 1, IČ 00064581 (vlastník věci) a Galerie hlavního města Prahy se sídlem Staroměstské náměstí 605/13, 11000 Praha 1, IČ 00064416 (správce věci).

Nedílnou součástí výroku tohoto rozhodnutí je fotografie předmětné věci, uvedená v příloze tohoto rozhodnutí.

Odůvodnění

Ministerstvo kultury obdrželo od Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v hl. m. Praze, podnět k prohlášení plastiky Vzlet, umístěné na pozemku parc. č. 2893/1, k. ú. Ruzyně, obec Praha, při nájezdu z ulice Evropské na Aviatickou – odbočka k letišti Ruzyně, za kulturní památku. K vyhodnocení podnětu si Ministerstvo kultury opatřilo stanovisko své poradní komise. V zápise z 12. jednání Komise Ministerstva kultury pro hodnocení návrhů na prohlášení nemovitých věcí za kulturní památky je k tomuto bodu jednání uvedeno: „Dílo sochařů Valeriána Karouška a Josefa Nováka plastika Vzlet je vynikající ukázkou sochařského umění přelomu 60. a 70. let 20. století, v linii abstraktní plastiky citlivě reflektující i dobový světový kontext. Z kontextu pražské veřejné plastiky daného období vybočuje nejen formátem, ale především výtvarným konceptem, materiálovým zpracováním a konstrukčním řešením. Plastikou Vzlet vrcholí ambiciózní projekt sochařského doprovodu nové spojnice Vítězného náměstí v Dejvicích a ruzyňského letiště, který byl vinou nástupu normalizace realizován jen torzálně. Dílo je přes téměř čtyři desetiletí existence bez údržby relativně dobře dochováno. Dochována je také původní urbanistická situace.“

Na základě doporučení své poradní komise Ministerstvo kultury podnět vyhodnotilo, shledalo ho důvodným, a na jeho základě zahájilo řízení o prohlášení výše uvedené věci za kulturní památku.

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v hl. m. Praze, ve svém podání ze dne 29. 11. 2010 uvedl podrobný popis objektu:

„Monumentální plastika je složena ze tří prostorných vertikálních křídel a dynamickým zvýrazněním pohybu, vybráním středové části a pevným ukotvením do země. Energii díla zvyšuje umístění laminátové koule v jednom z horních křídel a dále částečné zlacení v prouzcích soustředěné kolem volného středu objektu. Celý objekt o výšce 8,5 m sestává ze dvou částí: podnože (o výšce 3,5 m) a těla plastiky (vepsáno v kouli o průměru cca 5 m). Podnož z kotlového plechu v tloušťce 5 mm je tvořena třemi roznášecími ocelovými plotnami a kotvena do základové desky ocelovými šrouby.

Tělo plastiky – koruna – je přísně geometrickou konstrukcí. Je sestaveno ze tří prostorových vertikálních křídel, které jsou rovinné a souměrné dle osy středu plastiky a dále dle osy daného křídla. Jednotlivá křídla mezi sebou svírají úhel 120°. Koruna je provedena jako samonosná komůrková konstrukce tvořená vnitřními žebry šroubovanými na obrysovou osnovu. Horní část sochy je z tenkých ocelových plechů formátovaných do malých štítků spojených žebrem svaru. Takovéto šupiny vytvářejí přímkové plochy křídel, které mají tloušťku danou vnitřní ocelovou konstrukcí, na kterou byly plechy připojovány. Konstrukce je pak nasazena na podnož svařovanou z rovných plechů a opatřenou plechem patním, kotveným do betonového základu skupinou šroubů vně konstrukce. Plastika byla opatřena dvojitým olovnatým nátěrem, trojitým nátěrem fermeže se suříkovou barvou, dvojitým nátěrem fermeží se zatupovaným grafitem. Jedna ze špic plastiky je zlacena, do její mezery je vložena laminátová koule. Okolo středu plastiky bylo provedeno plátkové zlacení. Dle sdělení J. Nováka byla konstrukce natřena suříkovým nátěrem a grafitovým nátěrem.“

Podání dále uvádí k autorství a dataci objektu: *„Originální prostorová plastika je společným dílem sochařů Valeriána Karouška a Josefa Nováka, který po Karouškově tragické smrti na horolezecké výpravě v Peru v roce 1970 sochu podle návrhu spoluautora zrealizoval. Socha byla v roce 1972 instalována na zelený ostrůvek při odbočce z rychlostní silnice na Chomutov k ruzyňskému letišti. Tvořila poslední článek širší výtvarné koncepce, která měla být součástí výstavby nové komunikace Vítězné náměstí – Ruzyně. V roce 1969 bylo rozhodnuto, že celou trasu vyzdobí umělecká díla významných českých výtvarníků. Z této koncepce se v době nastupující normalizace zrealizoval pouhý zlomek z řady uměleckých děl, které měly lemovat dnešní ulici Evropskou. Plastika „Vzlet“ tvořila samostatný závěr, vygradování a završení celé myšlenky ve smyslu imaginárního vzletu samotného letadla.“*

Podání dále upozorňuje na špatný technický stav sochy a zmiňuje dva statické posudky, zpracované v minulých letech. K památkové hodnotě sochy a k historii realizace pak dodává: *„Kovová plastika rafinovaného organického tvaru, který se rozevírá vzhůru a současně do tří stran, je společným dílem dvou sochařů, spolužáků, spolupracovníků a blízkých přátel, Valeriána Karouška a Jiřího Nováka. Předčasná smrt Valeriána Karouška bohužel násilně přerušila dílo tohoto slibného a zajímavého sochaře. Jeho dílo zůstalo nedoceno, pozapomenuto, ačkoliv patřil mezi tehdejší přední české sochaře, jak o tom svědčí jeho účast v dobových uměleckých uskupeních (skupina M 57) a na významných dobových výstavách, zejména zásadní sochařské události v roce 1969 v Liberci, Socha a město. Jeho pracovní závazky, které se týkaly i navrhované plastiky na letiště Ruzyně, převzal v roce 1971 sochař Jiří Novák, Karouškov přítel, spolužák z Akademie a občasný spolupracovník. Jejich spolupráce začala ale už dříve, při monumentální plastice „Tlak“ v Košicích v roce 1962. Karoušek je zde, jako v případě dalších společných plastik, autorem základní studie. Jiří Novák pak realizátorem následného díla. Po Karouškově tragické smrti pak Jiří Novák zrealizoval reliéfní plastiku, která byla umístěna před poliklinikou na Pankráci na Praze 4 (bohužel pro celkovou zchátralost v roce 2000 odstraněna). Podobným příkladem*

bylo i vytvoření kovového „Květu“ pro atrium Domu služeb v Podbrezové na Slovensku, který zde byl umístěn v sestavě s Novákovými dekorativními vraty (1974). Rovněž, podle sádrového modelu a Karouškových skic, zrealizoval plastiku Vzlet u letiště Ruzyně. Je tedy jediné správné, když jako autory díla uvádíme oba zmíněné umělce. První přišel s ideou, symbolickým, ale i tvarovým zpodobněním myšlenky, druhý ctil zamýšlený materiál, ale řemeslně a výtvarně jej dokázal převést do skutečné materiální formy se všemi jejími komplikacemi. Jinými slovy Novák rozpracovával detailnější tvarové a materiálové řešení. Mezi spoluautory je řazen rovněž architekt Stanislav Hubička, byť jeho role byla drobnější.

Plastika Vzlet byla sice zakázka hl. m. Prahy, nicméně nebyla zamýšlena jako izolované umělecké dílo. V roce 1964 bylo rozhodnuto o rekonstrukci trasy Kladenská - Velvarská, jejíž součástí mělo být i výtvarné řešení této trasy. Přípravy se protáhly na několik let. V roce 1969 bylo zahájeno jednání se Svazem čs. výtvarných umělců a doporučeno, aby umělci byli k výtvarné spolupráci vyzváni formou interní soutěže. Celkem bylo vyzváno 46 umělců. Podklady pro ně vypracoval na základě původní studie dopravního řešení Ing. arch. Stanislav Hubička. V rámci projektu byly stanoveny jednotlivé úkoly související s umístěním konkrétního uměleckého díla. Porota vybrala do každé lokality jednoho vítěze, často však bylo doporučeno výtvarný návrh dále rozpracovat, protože umělci nespolečně pracovali na úkolech s architekty, jak požadovalo zadání, ale řešili sami složité prostorové vztahy. Jednalo se (výběrově) o lokality v okolí Evropské třídy, v parcích, v rámci sídliště Červený vrch, u vokovického hřbitova a při odbočkách na staré a nové letiště v Ruzyni. Některé lokality byly vypuštěny již v rámci výsledků soutěže.

K částečné realizaci došlo až v roce 1972, kdy řada z autorů již svým uměleckým názorem či politickým postojem nevyhovovala normalizačnímu režimu. Do dnešní doby se dochovala tato díla: v parku mezi Evropskou a Velvarskou ulicí je umístěno pískovcové sousoší Bedřicha Stefana nazvané Setkání u studny, na travnaté ploše při ulici Vlastině/Evropské je v ploše trávníku osazen Kamenný květ sochařky Zdeny Fibichové, na místě jsou dosud kovová vjezdová vrata od Josefa Symona umístěná v kubizujícím oplocení z pohledového betonu od architekta S. Hubičky a nakonec, symbolický závěr cesty na letiště, představuje plastika Vzlet. Řada dalších plastik byla v průběhu doby rozbita nebo odstraněna, jako např. bronzová Dutá torza Aleše Grima, situována při Evropské třídě (přesné místo nebylo lokalizováno). Další vítězné návrhy vytvořili Zdeněk Palcr, Miloslav Chlupáč a Zdeněk Šimek. V. Karoušek byl vybrán v kategorii „Situace 34 - architektonicko - sochařský poutač“ ze sedmi zúčastněných umělců. Jeho návrh byl přijat s připomínkou, že bude dále rozpracován a budou upřesněny možnosti jeho realizace, což zřejmě vedlo k odlišné výsledné podobě díla (první návrh viz obrazová příloha).

Valerián Karoušek stihl do svého osudného odjezdu do Peru vytvořit pouze malý sádrový model, vysoký cca 60 cm, který po jeho smrti zůstal v majetku jeho syna. Díky pomíjivosti křehkého materiálu se během let zcela rozpadl. Nicméně tento model byl jediným vodítkem pro Jiřího Nováka při realizaci plastiky Vzlet. Jako přítel a spolupracovník V. Karouška byl zřejmě obeznámen s jeho záměrem a můžeme předpokládat, že materiál byl již určen předem. Nicméně by bylo chybou ubírat Novákovi autorský podíl. Samozřejmost, se kterou vytvořil v roce 2007 nové realizační plány, svědčí o hluboké znalosti a sebevědomí při přístupu k danému dílu. “

Oba účastníci řízení, uvedení ve výroku tohoto rozhodnutí, byli o zahájení řízení vyrozuměni podle § 3 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění (dále jen: o státní památkové péči) dopisem Ministerstva kultury ze dne 11. 4. 2013, pod zn. MK-S 2537/2013 OPP, č. j. MK 18693/2013 OPP, a byli informováni o svých právech a povinnostech v řízení.

Na žádost Ministerstva kultury v souladu s ustanovením § 3 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., v platném znění, zaslal své stanovisko **Magistrát hl. m. Prahy, Odbor památkové péče.**

V dopise ze dne 28. 3. 2013, č. j. S-MHMP 193899/2013/Kol, doporučuje prohlášení věci za kulturní památku, neboť se jedná o: „významný objekt sochařského umění, reflektující vývoj abstraktního sochařského umění jak u nás, tak i ve světě v 70. letech minulého století. Plastika se dochovala v autentické podobě a plně splňuje kritéria pro prohlášení věci za kulturní památku.“ Stanovisko doporučuje i prohlášení pozemku, na němž se plastika nalézá. K tomuto návrhu Ministerstvo sděluje, že neuvádí žádný důvod pro prohlášení pozemku a že u soch a prvků drobné architektury není obvyklé chránit i pozemek.

Účastníci řízení, uvedení ve výroku tohoto rozhodnutí, byli následně v souladu s § 36 odst. 3 správního řádu informováni o tom, že již byly shromážděny všechny podklady pro rozhodnutí a byli vyzváni, aby se vyjádřili jak k nim, tak ke způsobu jejich zjištění, případně navrhli jejich doplnění v zákonem stanovené lhůtě. Této možnosti využila Galerie hlavního města Prahy a prostřednictvím své pověřené pracovnice se seznámila se spisem. Zároveň doplnila dva podklady: Rámcovou nabídku repliky díla Vzlet z roku 2007 a statický posudek Ing. Václava Jandáčka z roku 2007. Dále uvedla, že dne 11. 4. 2013 – před zahájením řízení, proběhla odborná demontáž díla za účelem jeho odborné obnovy. Nyní je plastika uložena v depozitáři galerie. Galerie hlavního města Prahy dále doplnila dne 9. 5. 2013 restaurátorský průzkum plastiky „Vzlet“, provedený Pasířstvím Houska a Douda.

Tyto tři doplněné podklady se podrobně zabývají technickým stavem plastiky: Statický posudek z roku 2007 dospěl k závěru, že konstrukce sochy je narušená korozí, vcelku však stabilní. Opláštění z tenkých plechů však je ve špatném technickém stavu, hlavním problémem je poškození vnitřních povrchů – v uzavřeném komorovém systému. Posudek navrhuje dvě cesty řešení: buď konstrukci zachovat a doplnit pouze poškozené a chybějící části nebo vytvořit repliku. Podstavec a jeho kotvení pak shledává v dobrém stavu, kdy by stačila repase. Rámcová nabídka repliky neuvádí žádné další informace k technickému stavu objektu, pouze se zabývá postupem vytvoření repliky. Restaurátorský průzkum z roku 2013 uvádí, že sokl a konstrukční prvky plastiky jsou v poměrně dobrém stavu. Plášť z tenkého plechu je však vlivem zvolené technologie a absence údržby silně zkorodován. Závěrem posudek konstatuje, že plastiku lze restaurovat: sokl a konstrukční prvky lze repasovat a plášť rekonstruovat.

Během hodnocení Ministerstvo kultury zvážilo výše uvedené jednotlivě i ve vzájemných souvislostech. Konstatovalo, že jde nesporně o zajímavé umělecké dílo, které je cenným dokumentem doby a hledání jejího uměleckého vyjádření. Technický stav sochy je vzhledem k použitým materiálům a dlouhodobě zanedbané údržbě velmi špatný, obnova díla je však možná. Na základě shromážděných podkladů dospělo Ministerstvo kultury ve shodě se všemi shromážděnými stanovisky k závěru, že plastika sochařů Valeriána Karouška a Jana Nováka „Vzlet“ je významným dokladem hledání nové podoby sochařského díla ve veřejném prostoru ve 2. pol. 20. století. Její abstraktní koncepce odráží myšlenkové podhoubí 60. let 20. století, srovnatelné s uměleckým děním ve světě. Proto splňuje podmínky pro prohlášení věci za kulturní památku ve smyslu ustanovení § 2 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

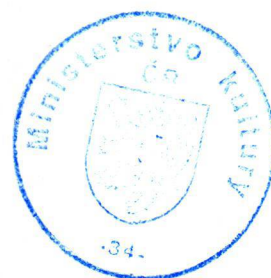
P o u č e n í

Proti tomuto rozhodnutí lze podle ustanovení § 152 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, v platném znění, podat ve lhůtě 15 dnů od jeho doručení rozklad. Lhůta pro podání rozkladu počíná běžet podle § 40 odst. 1 písm. a) správního řádu den následující po dni, kdy bylo toto rozhodnutí doručeno. Doručení písemnosti upravuje § 23 a § 24 správního řádu, který stanoví, že nebyl-li adresát tohoto rozhodnutí zastižen, rozhodnutí se uloží v provozovně provozovatele poštovních služeb. Jestliže si adresát uložené rozhodnutí ve lhůtě

10 dnů ode dne, kdy bylo rozhodnutí k vyzvednutí v provozovně provozovatele poštovních služeb připraveno, nevyzvedne, považuje se rozhodnutí podle § 24 odst. 1 správního řádu za doručené posledním dnem této lhůty (od tohoto dne běží v tomto případě lhůta pro podání rozkladu). Doručení písemnosti pomocí datové schránky upravuje § 17 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, který rovněž stanoví přednostní doručování dokumentů prostřednictvím datové schránky. Nepřihlásí-li se adresát do své datové schránky ve lhůtě 10 dnů ode dne, kdy byl dokument dodán do datové schránky, považuje se tento dokument za doručený posledním dnem této lhůty. O rozkladu proti tomuto rozhodnutí rozhoduje ministr kultury. Rozklad se podává u Ministerstva kultury na výše uvedenou adresu.

Mgr. Petra Ulbrichová
vedoucí oddělení ochrany kulturních památek
v odboru památkové péče Ministerstva kultury

Příloha: fotografie díla

Plastika Vzlet

**Ruzyně, při nájezdu z Evropské na Aviatickou, odbočka k letišti
Ruzyně, Praha 6**

Příloha rozhodnutí Ministerstva kultury č. j. MK .....^{25223/2013} ze dne 22. 5. 2013, nedílná součást
výroku tohoto rozhodnutí.